

fi compass

Trajnostni način za doseganje evropskih gospodarskih in družbenih ciljev

Finančni instrumenti

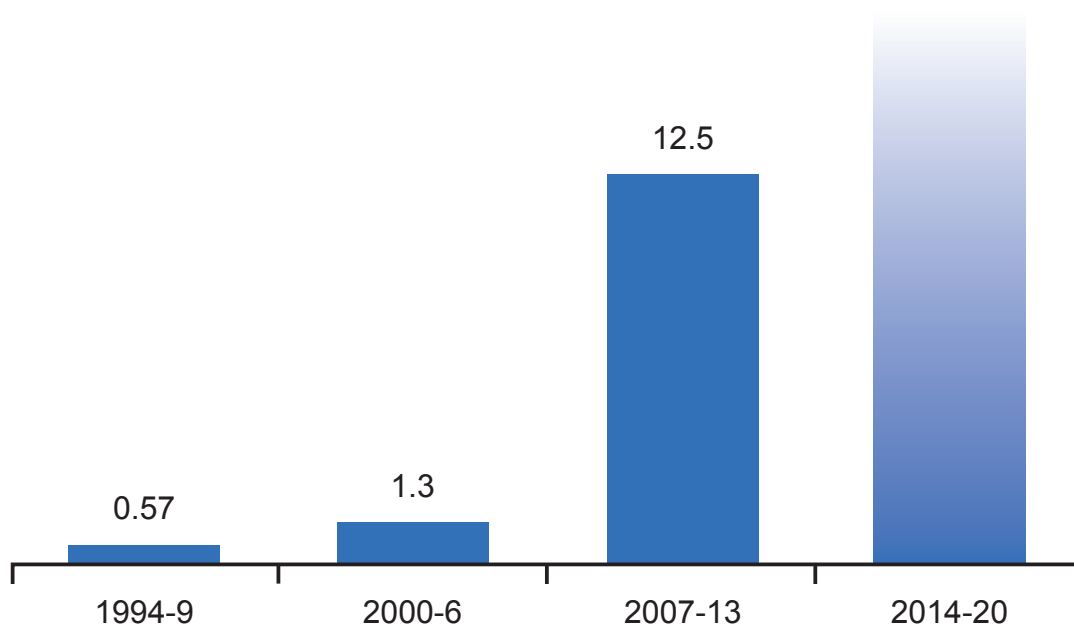
Finančni instrumenti, ki jih sofinancirajo Evropski strukturni in investicijski skladi, so trajnosten in učinkovit način vlaganja v rast in razvoj posameznikov in podjetij v državah članicah in regijah EU. Podpirajo širok nabor razvojnih ciljev v korist širokega kroga prejemnikov, velika prednost je tudi možnost ponovne uporabe sredstev za nadaljnje naložbe.

Evropski strukturni in investicijski skladi (ESIS) – ki jih sestavljajo Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR), Evropski socialni sklad (ESS), Kohezijski sklad (KS), Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP) in Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo (ESPR) – se lahko uporabljajo za podporo celostnemu razvoju z naložbami, na primer v podjetja, raziskave in razvoj, infrastrukturo, zaposlovanje in usposabljanje, kmetijstvo, v razvoj gozdarstva in ribištva, s skupnim ciljem izboljšati kakovost življenja državljanov EU. V obdobju 2014–2020 je državam članicam in njihovim regijam na voljo približno 450 milijard evrov sredstev iz Evropskih strukturnih in investicijskih skladov. **Kohezija, razvoj podeželja in pomorske politike** so skupaj največje področje investicij EU za pametno, trajnostno in vključujočo rast.

Države članice in regije lahko finančne instrumente uporabljajo kot učinkovit in trajnostni način zagotavljanja podpore prioritetam programov, ki so sofinancirani iz skladov ESIS. Finančni instrumenti so primerni za finančno vzdržne projekte, za katere se pričakuje, da bodo ustvarili dovolj prihodkov ali prihrankov za vračilo prejete podpore. Finančni instrumenti morajo naslavljati ugotovljeno nedelovanje trga, npr. kjer banke niso pripravljene dajati posojil ali kjer zasebni sektor ni pripravljen vlagati.

Zneski, ki so bili v okviru programov ESRR in ESS vloženi preko finančnih instrumentov, so v zadnjih letih močno narasli. Po pričakovanjih bodo ti v okviru petih skladov ESIS v obdobju 2014–2020 še narasli, k temu pa bo pripomogel tudi Naložbeni načrt za Evropo.

Prispevki programov k finančnim instrumentom (v milijardah €)

Finančni instrumenti so prožni in lahko zagotovijo podporo v obliki, ki je najprimernejša za posamezno naložbo, npr. v obliki posojila, mikrokredita, jamstva ali lastniškega kapitala.

Finančni instrumenti: vrste podpor in ponazoritveni primeri

Posojila

Posojila so podpora, namenjena podjetjem ali posameznikom, ki jih je treba odplačati v skladu z vnaprej določenim časovnim načrtom. Uporabljajo se, kjer banke niso pripravljene dajati posojil ali nuditi financiranja pod ugodnejšimi pogoji (nižja obrestna mera, daljša doba odplačevanja ali nizka zavarovanja).

V Estoniji so s posojilno shemo, financirano s strani EU, prenovili 619 stanovanjskih stavb ter tako omogočili velike energetske prihranke v več kot 22.000 individualnih stanovanjih in izboljšali življenjske pogoje stanovalcev.

Mikrokredit

Mikrokrediti so mali krediti za posameznike ali zelo majhna podjetja, ki pogosto nimajo dostopa do finančnih storitev. Navadno gre za kredite za krajše obdobje brez ali z zelo nizkim zavarovanjem.

Na Madžarskem je s strani EU financirana shema, ki kombinira mikrokredite in nepovratna sredstva, izboljšala položaj več kot 9.000 rastočih mikropodjetij, saj jim je omogočila dostop do finančnih virov.

Jamstva

Jamstva posojilodajalcu zagotavljajo, da bo njegov kapital v celoti ali delno poplačan, če posojilojemalec zamudi s plačilom posojila. Dajalec jamstva jamči za kritje primanjkljaja ali zamude pri odplačilu dolga.

V Romuniji je jamstvena shema, financirana iz EU, zagotovila jamstva več kot 694 upravičencem (kmetom in podeželskim MSP) in tako pomagala izboljšati produkcijske metode ter ohraniti in izboljšati okolje. To je doslej pripomoglo k vzpostavitvi in ohranitvi 10.200 delovnih mest.

Lastniški kapital

Instrumenti lastniškega kapitala vključujejo naložbo kapitala v podjetje v zameno za popolno ali delno lastništvo tega podjetja; vlagatelj kapitala lahko delno prevzame upravljanje podjetja in je udeležen pri dobičku. Instrumenti vključujejo tvegani kapital, semenski kapital in zagonski kapital. Povračilo je odvisno od rasti in dobičkonosnosti podjetja. Povrne se, ko vlagatelj proda svoj delež podjetja drugemu vlagatelju (izstop) ali s prvo javno ponudbo (IPO).

Instrument tveganega kapitala, ki ga je financirala EU, je na Saškem v Nemčiji vložil v 45 mladih podjetij. Pomagal jim je premagati težave v zagonski fazi, podpiral je njihovo rast, istočasno pa jim je omogočil uporabo inovativnih idej in tehnologij. Instrument je pripomogel k vzpostavitvi in ohranitvi več kot 450 delovnih mest.

Kako delujejo finančni instrumenti?

Sredstva so iz proračuna EU dodeljena državam in regijam, te pa izvajajo sedemletne strategije gospodarskega in družbenega razvoja, ki so skladne s strategijo rasti in zaposlitev Evropa 2020 in določene s »programi«, potrjenimi s strani Evropske komisije. Programe izvajajo države članice EU in regije, ki se odločijo, katere vrste projekti in naložbe so najprimernejši za njihove strategije. Delo v vsaki državi in/ali regiji vodijo »organi upravljanja«. Organi upravljanja se odločijo, kaj bodo podprli z uporabo nepovratnih sredstev ali finančnih instrumentov.

Preden dodelijo denar finančnemu instrumentu morajo organi upravljanja oceniti, kaj je potrebno, zakaj in za koga. Primer: v neki regiji so visokotehnološka podjetja, ki nimajo dostopa do običajnega bančnega financiranja, ker so njihovi projekti preveč tvegani. Ali pa zelo mala podjetja in podjetniki, ki ne morejo dobiti posojil, ker nimajo zgodovine poslovanja z bankami ali možnosti zavarovanja. Na podlagi

temeljite ocene potreb se lahko vzpostavi eden ali več finančnih instrumentov.

Finančne instrumente navadno upravljajo finančne institucije (npr. banke), na nacionalni ali regionalni ravni, ki se jih izbere in se jim v imenu organa upravljanja zaupa vodenje finančnih instrumentov. Finančni instrumenti, ki črpajo iz skladov EU, se torej izvajajo regionalno in lokalno, navadno s strani institucij, ki jih končni prejemniki podpore že poznajo.

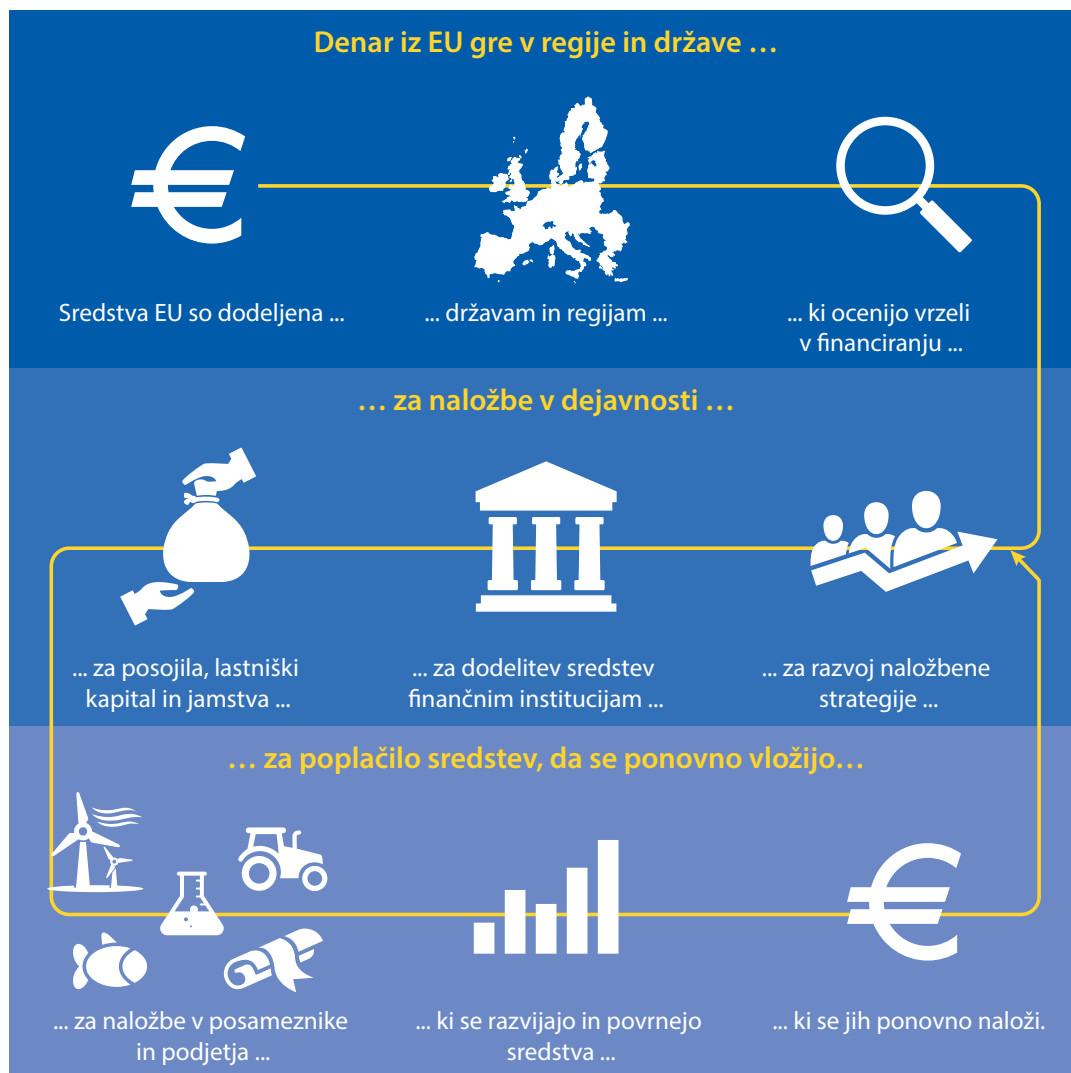
Finančni instrumenti morajo vlagati v projekte, ki prispevajo k ciljem ESIS. Ti lahko pokrivajo kateregakoli od enajstih tematskih ciljev za obdobje 2014–2020:

- Raziskave in inovacije
- Informacijska in komunikacijska tehnologija (IKT)
- Konkurenčnost MSP (vključujoč podeželsko gospodarstvo ter sektor ribištva in akvakulture)
- Nizkoogljično gospodarstvo
- Prilagajanje podnebnim spremembam ter preprečevanje in obvladovanje tveganj
- Varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov
- Trajnostni promet in odprava ozkih grl
- Zaposlovanje in mobilnost delovne sile
- Socialna vključenost in boj proti revščini
- Izobraževanje
- Institucionalna zmogljivost

Finančni instrumenti, financirani iz skladov ESIS, se morajo ujemati s posebnimi regulativnimi določbami, ki jih določa vrsta zakonov: Uredba o skupnih določbah, ki zadeva izvajanje skladov ESIS, posebne uredbe za posamezne sklade in nekatere druge delegirane in izvedbene uredbe.

Kako delujejo finančni instrumenti?

Finančni instrumenti prinašajo številne ugodnosti

Denar se povrne in se ponovno uporabi v isti regiji za druge naložbe. V času zmanjševanja javne porabe je to še posebej pomembno.

Javni denar **spodbuja zasebne naložbe**. Večja verjetnost je, da bodo na primer tako imenovani »poslovni angeli« vlagali v mala podjetja vzporedno z instrumenti, ki jih financira EU, kot če bi bili edini vlagatelj. Nepremičnine v mestih, ki bi sicer ostale neizkoriščene, se lahko uporabijo za različne komercialne in industrijske namene, ker je nepremičninske vlagatelje mogoče pripraviti k sodelovanju.

Zaradi jamstva sklada EU je bolj verjetno, da bodo banke odobrile posojila podjetnikom, ki ne morejo zagotoviti zavarovanja.

Z zasebnimi naložbami pridejo tudi **strokovna znanja zasebnih vlagateljev**. Podjetja in lokalne uprave imajo lahko koristi od praktičnega pristopa k razvoju projektov, saj se organizacije, ki so zadolžene za upravljanje s finančnimi instrumenti, spodbuja, da si prizadevajo za uspešne naložbe.

Kako vam lahko koristijo?

- Kot **nacionalna, regionalna ali lokalna uprava** lahko povečate vpliv denarja, ki je namenjen razvoju na vašem območju, s privabljanjem drugih finančnih virov in ponovnega investiranja vrnjenega denarja.
- Kot **finančni posrednik** lahko prispevate k trajnostnemu razvoju v svoji regiji, tako da v zameno za upravljalško provizijo pomagate pri vlaganju sredstev EU, istočasno pa tako širite svojo bazo strank.
- Kot **državljan, podjetnik ali podjetje** lahko dostopate do financiranja na področjih, kjer vam banke sicer ne bi odobrile sredstev ali samo pod neugodnimi pogoji. Vaš organ upravljanja vam bo povedal, kateri finančni posredniki v vaši regiji ponujajo finančne produkte, sofinancirane s sredstvi EU, ki so primerni za vas.

Organi upravljanja

- sledijo programskim ciljem, npr. z zagotavljanjem financiranja pomagajo rasti MSP v regiji
- ponovno uporabijo povratna sredstva na programskem območju
- FI se lahko dopolnjujejo z nepovratnimi sredstvi
- spodbujajo sovlaganje javnega in zasebnega sektorja ter tako povečujejo programska sredstva in izboljšujejo rezultate
- pomagajo razvijati ponudbo s krepitvijo zmogljivosti in dodatnim kapitalom

Banke Upravljavci skladov Vlagatelji

- diverzifikacija/povečanje ponudbe produktov, aktivnosti ali naložbenih priložnosti
- javni sektor z udeležbo deli tveganja
- dodatna sredstva pomagajo razvijati produkte za nove trge ali takšne produkte, ki prej niso bili izvedljivi
- priložnosti za upravljanje sredstev

Končni prejemniki

- lahko dostopajo do sredstev, ki prej niso bila na voljo
- lahko pridobijo financiranje s strani bank ali drugih finančnih posrednikov v svoji regiji, pogosto z lažjimi postopki za pridobivanje kot pri običajnih bančnih posojilih
- lahko se jih dopolnjuje z mehko podporo, kot je svetovanje
- na voljo so različne vrste instrumentov

www.fi-compass.eu
contact@fi-compass.eu
© EIB (2015)

European Commission
Directorate-General
Regional and Urban Policy
Unit B.3 “Financial Instruments and IFIs’ Relations”
B-1049 Brussels

European Investment Bank
Advisory Services
fi-compass
98-100, boulevard Konrad Adenauer
L-2950 Luxembourg